

جنگ نرم و عملیات روانی

(آسیب پذیرها و تهدیدات پدافند غیرعامل)

تهیه کننده : محمد غفاری

امنیت

امنیت چیست؟

امنیت در لغت به معنای امن ، آسایش و آرامش می باشد.
از سوی دیگر امنیت رابطه مستقیم و متعاملی با تهدید دارد
و امنیت و تهدید از یکدیگر تاثیر می پذیرند. فلذا در
تعریف امنیت می گوئیم: **امنیت یعنی فراغت از تهدید**

دو گفتمان در تعریف امنیت وجود دارد:

الف) سلبی

ب) ایجابی

الف) سلبی:

نبود تهدید ، فراغت از عنصر تهدید. در این تعریف امنیت عبارت است از شرایط یا وضعیتی که در آن خطری نسبت به منافع و اهداف در همه ابعاد وجود نداشته باشد. این دیدگاه و گفتمان ارتباط مستقیمی با «قدرت» دارد. یعنی کشور در شرایطی است که هیچگونه تهدید (نسبی) علیه آن وجود نداشته باشد.

ب) ایجابی :

یعنی ضرورت وجود عناصر و شرایطی که باعث دوام و پایداری امنیت در جامعه می شود. مثل شرایطی که ؛ نسبت متعادل بین خواسته ها ، مطالبات از سویی و کارآمدی ، توانایی نظام و دولت در پاسخگویی از سوی دیگر وجود داشته باشد.

شرایطی که همه بتوانند به اهداف سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی (فردی ، اجتماعی) خود نائل شوند.

وجود گفتمان ایجابی یعنی شرایطی که باعث دوام و پایداری

امنیت می گردد موجب دو پدیده می گردد:

۱- رضایتمندی مردم. حمایت مردمی از نظام

۲- مشارکت همه احاد مردم در حاکمیت و کشور (مشروعیت

سیاسی اجتماعی)

در این نگاه امنیت اجتماعی ، اقتصادی (سرمایه گذاری، تولید، توزیع) قضایی (عدالت) سیاسی (مشارکت همه احاد مردم در سرنوشت خود) تحقیقات و فناوری ... تامین می‌گردد که موجب رضایت مندی مردم و توسعه پایدار و امنیت مردمی و مشروعیت سیاسی اجتماعی و بخصوص شرکت مردم در انتخابات و تضمین سرنوشت می‌گردد.

بلحاظ تاریخی امنیت را می توان به دو دوره مجزا به شرح

ذیل تقسیم کنیم :

الف- دوره سنتی

ب- دوره مدرن

▶ (الف) دوره سنتی:

در دوره سنتی مولفه های تهدید یا امنیت را تنها مولفه های نظامی و سخت افزارانه می دانستند در این تعریف کشوری که فاقد مولفه های تهدید نظامی باشد را ، امن تلقی می کردند.

▶ (ب) دوره مدرن:

در دوره مدرن همه مولفه های ناامنی اعم از سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی ، نظامی ، فرهنگی ، روانی ، ارتباطات و حتی بهداشتی را نیز به عنوان مولفه های ناامنی در نظر می گیرند. بنابراین موضوع امنیت در این دوره بسیار پیچیده و دارای ابعاد گوناگونی خواهد بود.

انقسام امنیت:

بطور کلی امنیت را به پنج دسته تقسیم می کنند که عبارتند از :

امنیت فردی ، اجتماعی ، ملی ، بین المللی و امنیت جمعی .

▶ در تعریف دیگر به لحاظ اجتماعی امنیت را می توانیم به دو

مفهوم تقسیم کنیم:

الف) امنیت عینی   ب) امنیت ذهنی

الف) امنیت عینی:

فقدان تهدید نسبت به ارزشها ، منافع و اهداف فردی و اجتماعی و ملی .
معمولاً این نوع از امنیت واقعی است (Objective) و بر اساس شاخص‌هایی تعیین می‌گردد . شاخصهای امنیتی نشانگر آن است که جامعه به لحاظ سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی ، نظامی امنیت دارد یا خیر .

آمار جرایم ، آمار پلیس و ارتش ، دستگاه قضایی ، زندانها و ... به عنوان شاخصهای امنیت عینی برشمرده می‌شوند .

(ب) امنیت ذهنی یا احساس امنیت:

فقدان ترس از اینکه بنیان های ملی ، اهداف ، ارزشها و منافع مورد هجوم قرار نداشته باشند را احساس امنیت گویند .

امنیت در این تعریف یک موضوع (Subjective) و مفهومی درونی ، احساسی و ذهنی است که ممکن است واقعی باشد و یا نباشد. یعنی ممکن است در یک جامعه در همه ابعاد امنیت نباشد و لیکن مردم احساس امنیت کنند و در یک جامعه هم امنیت باشد و مردم احساس ناامنی کنند.

معمولاً عملیات روانی و جنگ روانی دشمن این نقطه از امنیت را هدف قرار می‌دهد. مثلاً ممکن است در یک جامعه هیچگونه مشارکتی از طرف مردم در قدرت وجود ندارد لیکن طوری تبلیغ می‌شود که مردم احساس امنیت سیاسی می‌کنند. در جامعه ای دیگر همه شاخصهای مشارکت سیاسی دارد ولی با تبلیغ و عملیات روانی بخشی از مردم ممکن است احساس امنیت سیاسی نکنند.

امنیت به لحاظ شدت به دو دسته تقسیم می شود:

الف- امنیت سخت

۱- دفاع در مقابل تهدیدات سخت

۲- دفاع بوسیله منابع قدرت سخت

ب- امنیت نرم

۱- دفاع در مقابل تهدیدات نرم

۲- دفاع بوسیله منابع قدرت نرم

امنیت به لحاظ حوزه تاثیر گذاری به سه دسته تقسیم می شود:

الف- فردی (شخصی و خصوصی)

ب- اجتماعی (سیاسی ، اخلاقی، اقتصادی ، قضایی ، فرهنگی ، علمی ، زیست محیطی و ...)

ج- ملی (شرایطی که ملت و دولت بتواند از ارزشهای حیاتی خود حراست نمایند و کلیه اهداف خود را تأمین نمایند)

ابعاد امنیت:

▶ **بلحاظ جغرافیای سیاسی امنیت را می توان به دو بعد داخلی و خارجی مرتبط دانست که هر دو می توانند بر روی یکدیگر تاثیر متقابل داشته باشند.**

▶ **در بعد داخلی نیز تهدیدات را می توان به تهدیدهای آشکار و پنهان تقسیم نمود.**

از قبیل تهدیدات سیاسی (شورش ، جدایی طلبی ، انقلاب ...) ، بحران های اقتصادی ، نظامی (جنگ داخلی و ...) و آشوب های اجتماعی که هر کدام مردم را تحت فشار قرار می دهند. در بعد خارجی نیز امنیت می تواند از ناحیه مسائل سیاسی ، نظامی و اقتصادی (تحریم های اقتصادی ، تعرفه ها ...) و جنگ روانی تهدید شود.

تهديد

همانطور که ملاحظه فرمودید امنیت ارتباط متقابل و متاثری با مولفه های تهدید دارد. یعنی مولفه های امنیتی و تهدیدات بر روی یکدیگر تاثیرگذار می باشند. بنابراین در تعریف تهدید داریم:

تعریف تهدید :

**تهدید در لغت عبارت است از بیم دادن ، ترساندن .
و در اصطلاح یعنی هر عاملی که بتواند به صورت بالقوه یا بالفعل
امنیت ، آرامش ، آسایش و ثبات یک سازمان ، جامعه یا کشور را به
خطر اندازد.**

انقسام تهدید:

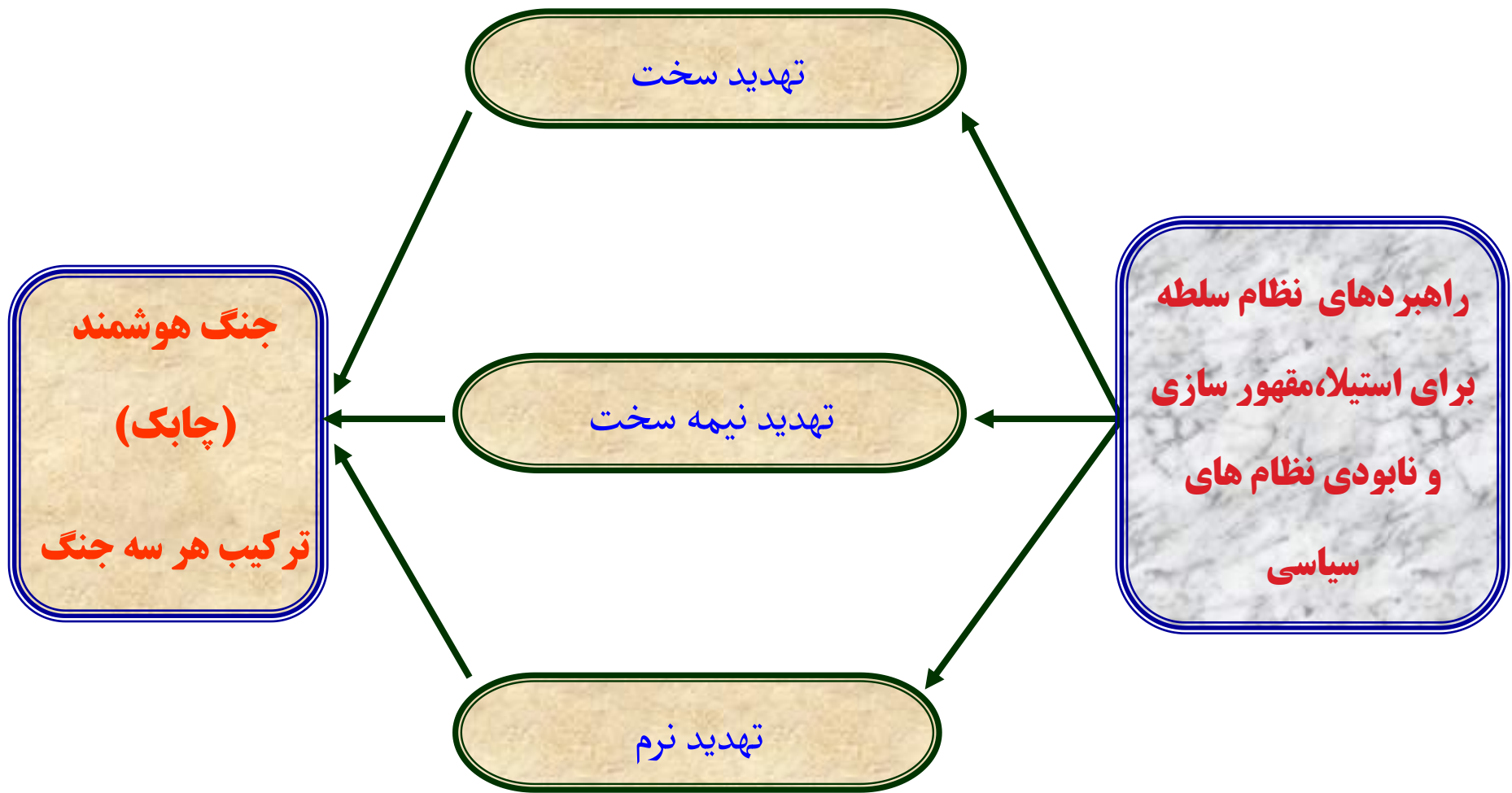
تهدیدات را می توانیم از لحاظ شدت، شکل، هدف، موضوع و

ماهیت بطور کلی به سه دسته تقسیم کنیم:

۱- تهدید سخت

۲- تهدید نیمه سخت

۳- تهدید نرم

▶ تهدید سخت \ HARD THREAT \

هر گاه به موجب اقداماتی استقلال و کشور در خطر(بالفعل یا بالقوه) هجوم نیروهای نظامی کشور یا کشورهای خارجی یا گروه‌های معارض مسلح داخلی قرار گیرند ، تهدید سخت واقع شده است. هدف تهدید سخت اشغال سرزمین است.

► تهدید نیمه سخت \ SEMI-HARD THREAT \

برای تهدید نیمه سخت دو تعریف وجود دارد :

- (1) تهدید نیمه سخت عبارت است از تهدیدات اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی .
- (2) تهدیدات هوشمند : بمعنای اینکه دشمن با اتخاذ تهدید نرم و یا سخت از عوامل دیگری همچون تهدیدات اقتصادی اجتماعی سیاسی عملیات محدود نظامی همچون برخی انفجارات ، ترور ، تخریب ، نافرمانی مدنی و ... نیز بمناسبت استفاده می نماید. (حوادث مربوط به فتنه سال ۸۸ که تهدیدی نرم با استفاده از سایر مولفه های فوق الذکر بکار گرفته شد)

تهدید نرم \ SOFT THREAT \

▶ تهدیدی است نامحسوس، بدون ابزار فیزیکی و منازعه مستقیم، اما تاثیر گذار، هدفمند و نرم افزارانه که به آرامی خود را در محیط هدف وارد و ماندگار می کند و هدفش تغییر افکار و سپس رفتار است و از هر نوع ابزاری به ویژه ایجاد تغییر در ساختار، برای پایدار کردن خود استفاده می کند.

▶ به عبارت دیگر تهدید نرم عبارت است از تلاش برنامه ریزی شده دشمن از طریق نفوذ و تاثیرگذاری بر اعتقادات ، باورها ، ارزشها و الگوهای رفتاری یک ملت و نظام سیاسی ، جهت سلب و یا تحمیل اراده و ایجاد تغییرات در ارکان یک کشور در حوزه های مختلف سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی

تهدید سخت

نیروی نظامی،

تسلیحات

و ادوات جنگی

ابزارها

کوتاه مدت

پر هزینه

تنفر برانگیز

تقویت بعد مبارزه

ویژگی های اصلی

تسلط

بر

زمین

محصول

اکراه

و

اجبار

مبیتی بر

تهدید

سخت

تهدید نیمه سخت

اقدامات بین المللی
و استفاده از
گروه های تجزیه طلب
قومی، مذهبی
و برانداز مسلح

ابزارها

میان مدت
هزینه مناسب
شکستن اقتدار ملی
فعال سازی قومیت ها
توسعه احساس نا امنی و
عدم توانایی دولت

ویژگی های اصلی

امنیتی
شدن فضا
و گسترش
نا امنی

محصول

اقدامات
اقتصادی
سیاسی
امنیتی

مبانی بر

تهدید
نیمه
سخت

تهدید نرم

مبتنی بر

اقتناع سازی و استفاده از قدرت ملایم

با استفاده از ابزارها

رسانه های جمعی، سیاستمداران، احزاب سیاسی
هنرمندان، جوایس، امکانات سایبری و غرائز جنسی

که نتیجه نهایی آن

براندازی نظام سیاسی مستقر می باشد

ابعاد تهدید :

عرصه های تهدید را می توان به شش دسته تقسیم نمود:

۱- تهدیدات سیاسی

۲- تهدیدات اقتصادی

۳- تهدیدات فرهنگی

۴- تهدیدات اجتماعی

۵- تهدیدات نظامی

۶- تهدیدات علمی

۱- تهدیدات سیاسی:

عرضه تهدیدات سیاسی به حوزه های سیاسی کشور ها چه در بعد سیاست داخلی و چه در ابعاد سیاست خارجی، سرزمین، حکومت و حکومت داری، سیاست ورزی در انتخاب نوع حکومت و نظام سیاسی مرتبط است که مصداق فعلی آن در بحث سرزمینی را می توان به بالکانیزه کردن و در بعد جهانی آن به گلوبالیزاسیون (جهانی سازی) اشاره نمود.

۲- تهدیدات اقتصادی:

عرضه این تهدید به تاثیر گزاری بر اندیشه و افکار نخبگان در نظام اقتصادی و همچنین بر نوع مصرف و شیوه های تبلیغ و ترویج مصرف متمرکز بوده و در خصوص نحوه تولید و ابزار و آلات آن که با نگاهی کاپیتالیستی در صدد استحاله نظام اقتصاد جهانی است که معمولا تاثیراتش در دیگر کشور ها نمایان می شود. تلاش نظام سلطه از طریق اقتصادی در جهت تاثیر گزاری بر روند زیر بنایی اقتصادی کشور ها قابل ارزیابی است.

۳- تهدیدات فرهنگی:

تهدیدات فرهنگی وسیع ترین، موثرترین، پیچیده ترین و شاید بتوان گفت خطرناکترین نوع تهدید محسوب می شود. در این تهدید ذهن مخاطبین مورد هجوم و توجه سیاست گزاران در ارکان نظام سلطه بوده و برای تسخیر اذهان و قلوب انسان ها در راستای منافع خود اقدامات گسترده و مختلفی را به فاز اجراء گذاشته و خواهد گذاشت. تلاش نظام سلطه برای تاثیرگذاری بر افکار، ایمان، اندیشه و اعتقادات مخاطبین است. حوزه فرهنگی بسیار وسیع، گسترده، متنوع و پیچیده است.

۴- تهدیدات اجتماعی:

مجموعه تهدیداتی که در حوزه اجتماعی مطرح است به گرایشات روزمره مردم در زندگی و علایق آنان به انواع مد و شیوه زندگی، تقلید از سبک زندگی دیگران مربوط می باشد.

این تهدید با ایجاد ذهنیت و زمینه سازی برای پذیرش فرهنگ مهاجم، باعث تضعیف و یا از بین رفتن آداب ، سنن و رسوم ملی ، منطقه ای و محلی می گردد .

۵- تهدیدات نظامی :

تهدیدات نظامی از آشکارترین انواع تهدیدات به شمار می آیند که دارای پیشینه تاریخی طولانی در تاریخ تحولات جامعه بشری هستند. ویژگی برجسته ی این دسته از تهدیدات در استفاده از زور است که در ذیل عنوان تخصصی «منازعه» و «جنگ» از آن یاد می شود.

۶- تهدیدات علمی :

شاید به جد بتوان گفت تهدیدات علمی به دلیل اینکه زمینه ساز بروز دیگر تهدیدات است از اهمیت بالایی برخوردار است . نظام سلطه با تولید نظریه های مادی گرایانه ، انسان محور و الحادی در صدد انحراف افکار و اعتقادات مخاطب برآمده و زمینه پذیرش سلطه سیاسی ، فرهنگی ، اقتصادی ، اجتماعی و... را فراهم می آورد.

سطوح تھدیدات نرم:

الف- سطح راہبردی

ب- سطح ملی

ج- سطح تاکتیکی

سطوح تهدیدات نرم:

الف- سطح راهبردی

این سطح از تهدید نرم بر فرهنگ استراتژیک کشور تاثیرگذار است. تهدیدگر به دنبال تاثیرگذاری بر تاثیر بر ادراک و رفتار نخبگان، مسئولان کشور می باشد. در این سطح دشمن به دنبال تاثیرگذاری بر باورها و شناخت نخبگان و مسئولان کشور و همچنین ارباب و تاثیر بر عزم و اراده آنان می باشند.

ب- سطح ملی

این سطح از تهدید نرم بر فرهنگ ملی تاثیرگذار است و دشمن به دنبال سلب اراده و انگیزه مردم و بی تفاوت نمودن آنان در همراهی رهبران کشور و تبدیل آنان به جمعیت های معارض ، مخالف و بی تفاوت و شکل دادن به نافرمانی های مدنی و ایجاد شکاف بین دو سطح راهبردی و ملی است. تهدید نرم در این سطح می تواند بر میزان حمایت مردم از سیاستهای نظام ، مسئولان و نیروهای مسلح موثر باشد.

ج - سطح تاکتیکی

تهدیدات نرم در این حوزه عبارت است از تهدیداتی که حریف یا دشمن بر حوزه ذهن و معرفت شناختی ، عاطفه و قلب ، مدافعین نظام جمهوری اسلامی اعم از فرماندهان ، افسران و کارکنان وارد می آورد.

هدف عمده در این تهدید مایوس کردن و ناتوان نمودن مدافعان نظام در حمایت از نظام و انقلاب اسلامی میباشد.

این تهدید در نزدیکترین خطوط ارتباطی دو حریف رخ می دهد مثل عملیات روانی که بر گروههای هدف اعمال می شود.

بطور کلی تهدیدات نرم را می توانیم به دو دسته تقسیم

نماییم :

الف) تهدیدهای نرم داخلی

ب) تهدیدهای نرم خارجی

در زیر به چند نمونه از تهدیدات نرم داخلی و خارجی

اشاره می شود

الف) تهدیدهای نرم داخلی

۱) اپوزیسیون های غیرقانونی داخلی:

اپوزیسیون داخلی را می توان به دو نوع اپوزیسیون قانونی و غیرقانونی تقسیم کرد. اپوزیسیون قانونی در برخی از مواقع با هیئت حاکمه همراهی ندارد و نسبت به رفتار و عملکرد آن در بخش های مختلف انتقاداتی (که گاهی بسیار جدی و گسترده است)، دارد اما اپوزیسیون غیرقانونی با اصل نظام مخالفت دارد و تلاش های خود را بر مخالفت با آن قرار می دهد، بنابراین از این نوع گروه ها و احزاب (اپوزیسیون های غیرقانونی) می توان به عنوان تهدیدی برای امنیت نظام یاد کرد.

این نوع اپوزیسیون ها شامل احزاب و گروهک های ترد شده و یا نفی شده می شوند (مانند نهضت آزادی، سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، گروه های سلطنت طلب و...).

از جمله فعالیت های نرم این اپوزیسیون ها می توان به فعالیت های فکری ، سیاسی ، رسانه ای ، اجتماعی ، همچون نافرمانی مدنی ، اعتراضات و راهپیمایی های بدون مجوز، پخش شبنامه ها و... اشاره کرد .

۲) گسستگی (اختلافات) قومی و مذهبی:

کشوری که دارای اقوام و مذاهب گوناگون است ، همواره با تهدیداتی روبرو است . در این بین شاخص های مختلفی وجود دارد که می تواند امنیت یک کشور را از طرف اقوام موجود در آن مورد تهدید قرار دهد. از جمله این شاخص می توان به میزان مشروعیت نظام در نزد اقوام گوناگون ، میزان پیوند تاریخی مشترک اقوام با همسایگان یا قدرت های خارجی دیگر، میزان انسجام درونی یک قوم ، چگونگی توزیع و ترکیب جمعیتی اقوام و سرانجام موقعیت جغرافیایی و پراکندگی یک قوم اشاره کرد.

احساس گریز از مرکز که در قومیت ها دیده می شود ، به طور معمول آن ها را به سوی جدایی طلبی یا خودمختاری سوق می دهد.

اقلیت های دینی کم و بیش ، وضعیتی شبیه اقلیت های قومی دارند، با این تفاوت که آن ها بیشتر ایدئولوژی رژیم حاکم و نه تمامیت ارضی آن را در معرض خطر قرار می دهند .

گاهی به خاطر حاکمیت مذهب بر یک قوم ، یا وضعیت ویژه جغرافیایی ، یک اقلیت دینی علاوه بر ایدئولوژی ، ارزش ها و اهداف دیگری مانند تمامیت ارضی یا حاکمیت را نیز به مخاطره می اندازد

۳) ترویج تفکرات مسموم از سوی عناصر منحرف درون حاکمیت :
ایجاد اختلاف ، ایجاد ناامیدی نسبت به آینده ، القای وجود
اختلاف ، القای احساس ضعف در مقابل دشمن ، یکی از
تهدیدهای نرم بر علیه امنیت عمومی است. این گونه رفتارها و
القای آن ها، باعث ایجاد احساس ناامنی در بین توده مردم می
شود.

این گونه تفکرات مانند بمب های ساعتی ای هستند که با
گسترش و به مرور زمان افزایش حجم آن ها، به موعد انفجار
نزدیک می شوند.

۴) ناامنی اقتصادی:

گریز از چنگال سخت توسعه نیافتگی و اطمینان حاصل نمودن از رفاه عمومی می تواند ارزش های ملی مهمی را برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه در برداشته باشند ، به حدی که نخبگان حاکم ، موضوعات اقتصادی را به مثابه ملاحظات امنیت ملی قلمداد می کنند.

نقش اقتصاد در امنیت ملی ، حیاتی است و دلیل آن تأثیرات گسترده آن بر سایر ارزش های ملی است . توسعه نیافتگی پایدار و محرومیت از رفاه اقتصادی، روحیه ملی را تضعیف می کند و ناآرامی های اجتماعی را برمی انگیزد و در نتیجه چند دستگی داخلی را شدت می بخشد .

چنین ضعف داخلی می تواند باعث اقدامات خصمانه از جانب دشمنان بالقوه یا بالفعل شود .

۵) ناامنی اجتماعی:

وجود مشکلات اجتماعی مانند افزایش میزان طلاق، افزایش تعداد معتادین، افزایش میزان بزهکاری، قاچاق مواد مخدر و مشروبات الکلی، افزایش روسپیگری و مانند این ها که جامعه و مخصوصا خانواده را به عنوان یکی از پایه های اصلی تشکیل جامعه، متزلزل می کند، می تواند ضربه مهلکی بر امنیت اجتماعی وارد کند. افزایش شاخص های ناامنی اجتماعی به صورت غیر مستقیم می تواند، منابع ایجاد امنیت را تحت تاثیر خود قرار دهد، به عنوان مثال می توان به فعالیتی که استعمارگران در راستای ترویج مصرف تریاک در چین انجام دادند، اشاره کرد. افزایش معتادین باعث پایین آمدن روحیه جنگجویی و استقلال طلبی در افراد یک ملت می شود.

ب) تهدیدهای نرم خارجی

۱) تهدیدهای فرهنگی:

«باندهای بین المللی زر و زور که برای تسلط به منافع ملت ها، سازمان نظامی ناتو را تشکیل داده بودند، اکنون برای نابودی هویت ملی جوامع بشری و تحقق بیشتر اهدافشان در پی تشکیل ناتوی فرهنگی هستند تا با استفاده از امکانات زنجیره ای متنوع و بسیار گسترده رسانه ای، سررشته تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها و ملت ها را به دست بگیرند که باید هوشیارانه این مساله را زیر نظر داشت». (مقام معظم رهبری، ۸ آبان ۱۳۸۵)

بنابراین یکی از مهم ترین تهدیدات نرم خارجی تهاجم فرهنگی است.

(۲) اقدام پنهان:

**اقدام پنهان به فعالیت های کشورها ، نفوذ در امور سیاسی،
اقتصادی ، فرهنگی و نظامی سایر کشورها اطلاق می شود که
عمدتاً با استخدام عناصر دارای زمینه های وابستگی رخ می دهد.
حضور عناصر نفوذی و وابسته دشمن در ارکان حاکمیت کشورهای
حریف بطور غیررسمی و کاملاً منافقانه صورت می گیرد.**

▶ اقدام پنهان همان طور که از نام آن پیداست، ساز و کاری غیرمحسوس و پنهان برای تاثیرگذاری بر سیاست های طرف مقابل است. در واقع این نوع از اقدامات در کنار دیپلماسی (به عنوان اقدامی آشکار در راهبرد سیاست خارجی)، به عنوان مؤلفه یاری رساننده به اعمال سیاست ها در قبال سایر کشورها همواره مطرح بوده است. جاسوسی (جمع آوری اطلاعات به صورت پنهانی)، همواره به عنوان یکی از منبع های اصلی جهت دستیابی به اطلاعات موردنیاز در راستای انجام اقدام پنهان محسوب می شود.

▶ نفوذ در سیاست های کشورها (مخصوصا در ابعاد خارجی که بیشتر مدنظر اقدام پنهان است) از طرف بیگانگان باعث سوق پیدا کردن منافع به سمت آنها و کاهش اعتماد در بین مردم نسبت به سیاست های حکومت و در نهایت احساس ناامنی در توده افراد جامعه می شود.

۳) تهدیدهای ناشی از فعالیت های سازمان های اطلاعاتی

سازمان های اطلاعاتی با برخورداری از ابزارهای مناسب و نیروی انسانی متخصص می توانند به دست یابی حکومت ها به اهداف پنهانشان کمک شایانی نمایند. گاهی اوقات منافع یک کشور اقتضاء می کند که حکومت کشور دیگر تضعیف شده و یا گاهی از اوقات از بین برود. مبارزه های آشکار و پنهان آمریکا با ایران در منطقه، نمونه بارزی از این گونه رفتارها است. آمریکا تاکنون با انجام پروژه های مختلف پنهانی (کودتای نوژه و اخیرا پروژه انقلاب مخملی و...) تلاش نموده بزرگترین سد راه خود در راستای تحقق سیاست هایش در خاورمیانه را از سر راه خود بردارد. با نگاهی اجمالی به حوادث پنهانی که تاکنون از سوی کشورهای غربی و کشورهای منطقه برای ایران به وجود آمده، همواره ردپای سازمان های اطلاعاتی به نوعی در آن ها مشهود بوده است. در این قسمت به چند مورد از تهدیدات سازمان های اطلاعاتی بیگانه در قبال امنیت نرم در ج.ا.ا به صورت مختصر اشاره می کنیم.

۱-۳: جاسوسی

▶ جاسوسی به خودی خود تهدید محسوب نمی شود ولی از آن جایی که اطلاعات مورد نیاز برای سایر اقدامات منافی امنیت را تأمین می کند، به عنوان تهدیدی برای امنیت ملی است.

▶ جاسوسی دارای اهداف مختلفی است. این اهداف ممکن است در ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، نظامی، فناوری و زیست محیطی باشد. فعالیت های جاسوسی در نهایت می تواند به ایجاد ناامنی در حوزه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و فناوری اثرگذار باشد که این امر باعث از بین رفتن امنیت نرم در سطح جامعه و حکومت خواهد شد.

۲-۳: براندازی

▶ براندازی عبارت است از تغییر نظام سیاسی حاکم بر یک کشور، ایجاد تغییر و تحول اساسی در باورهای اصلی یک نظام، که گاهی از طریق اعمال رفتار خشونت آمیز از قبیل کودتا و ترور، تحمیل جنگ و نظایر آن با حذف حاکمان از صحنه سیاسی یک کشور صورت می گیرد و گاهی نیز تغییر نظام سیاسی یک کشور از طریق مسالمت آمیز و با اجرای برنامه ای حساب شده و دراز مدت برای نفوذ در ارکان سیاسی یک نظام قابل اجراست. نتیجه هر دو اقدام به تغییر نظام سیاسی و نهایتاً براندازی منجر می شود.

(اداره سیاسی سپاه، ۱۳۸۱:۴۵)

▶ براندازی شیوه های متنوعی دارد. همان گونه که گفته شد تعدادی از آن ها به تغییر نظام سیاسی یک کشور از طریق مسالمت آمیز و اجرای برنامه های مدون بر پایه اقدامات نرم دلالت دارد. از جمله این شیوه ها می توان به کودتاهای سفید و خرنده، براندازی نرم، انقلاب های مخملی، براندازی های ناشی از انتخابات و... اشاره کرد.

▶ یکی از بارزترین روش های براندازی که مستقیماً با امنیت نرم در تقابل است، براندازی نرم است. براندازی نرم عبارت است از: «اغواء، غافلگیری، کنترل اراده، تحریف و سازماندهی عمومی مردم در راستای تغییر ساختار و رفتار حاکمیت مبتنی بر قدرت نرم (ارتباطات و تبلیغات) در فرآیند تدریجی نمادین و غیرخشونت آمیز».

▶ این نوع از براندازی چندی است؛ توسط کشورهای استعمارگر به خصوص آمریکا مورد استفاده قرار می گیرد. براندازی نرم با استفاده از الگوهایی چون وقوع انقلاب های مخملین (براساس تفکر جهش به سوی دموکراسی و با تکیه بر نخبه گرایی)، ایجاد تغییرات سیاسی، فعال سازی جنبش های اجتماعی و... صورت می پذیرد. در براندازی نرم افراد و گروه ها با استفاده از روش های مختلف اعتراضی مانند بیانیه های رسمی، اقدامات دسته جمعی نمادین، ایجاد فشار بر دولت، تظاهرات غیرقانونی و... حکومت را تحت فشار گذاشته و در صدد سرنگونی آن برمی آیند.

راهکارهای مقابله با تهدیدات نرم:

۱- ولایت پذیری و دفاع از حریم ولایت:

بحث ولایت پذیری و دفاع از حریم ولایت از دو منظر قابل تامل می باشد .
اول آنکه تحلیل مجموعه اقدامات انجام گرفته برای براندازی نرم - جنگ نرم - در ایران نشان می دهد مهمترین عامل در پیشگیری از براندازی نرم نظام جمهوری اسلامی آنها با وجود گذشت قریب به سه دهه از عمر انقلاب ایران، بیشترین طراحی را برای مشروعیت زدایی و مخصوصاً اعتبار زدایی از جایگاه ولایت فقیه و به صورت مشخص از شخص مقام معظم .دوم آنکه ولایت فقیه به عنوان یک فقیه عالم و با تقوا و عادلترین و آگاه ترین فرد به مسایل سیاسی و حکومتی قطعاً شایسته ترین فرد برای اطاعت پذیری نیز خواهد بود.

۲- حفظ هویت ایرانی - اسلامی:

اساس جنگ نرم برای تحت تاثیر قرار دان باورهای فرهنگی و اعتقادی جامعه هدف می باشد.

فلذا ضروریست برای مقابله با جنگ نرم حفظ و عمق بخشی به هویت ایرانی و اسلامی جزو اولین و شاخص ترین برنامه ها در مقابله با جنگ نرم باشد.

بنابراین بهترین راه برای مقابله با این جریانات حفظ و عمق بخشی هرچه بیشتر و توجه به هویت ایرانی - اسلامی می باشد.

۳- مقابله با شکاف های قومی و مذهبی:

تشدید اختلافات قومی و مذهبی از راهکارهای اصلی برای جنگ نرم می باشد. به طوریکه در تحقق جنگ نرم بحث تشدید اختلافات قومی و مذهبی همیشه در رؤوس اجرای برنامه ها بوده است.

تقویت وهابیون و همچنین حمایت های جدی از بهایان در ایران از جمله این برنامه ها می باشد. تلاش رسانه ملی در راستای تقویت گفتمان بومی - ملی گرایی و نیز تلاش صدا و سیمای استانها در راستای تقویت فرهنگ بومی - محلی.

۴- مقابله رسانه ای و بالا بردن سواد رسانه ای مهارتهای مقابله با جنگ رسانه ای:

جنگ نرم در حوزه رسانه ها اتفاق می افتد. این راهکار موید این مطلب است که بسیاری از بار جنگ نرم بر دوش رسانه ها می باشد.

۵- امید آفرینی هوشمندانه و منطقی:

از مهمترین اهداف جنگ نرم در کشورهای هدف ایجاد روحیه رخوت، ناامیدی و بی نشاطی در آن جامعه می باشد. نگاه امیدوارانه و خوشبینانه به آینده باعث تقویت جبهه ملت ایران در مقابل جنگ نرم دشمنان خواهد شد.

۶- اثبات کارآمدی نظام اسلامی و اطلاع رسانی مناسب از خدمات انجام شده:

باید چنین گفت مشروعیت زدایی و نشان دادن ناکارآمدی دو محور عمده پیش روطراحان جنگ نرم در ایران می باشد.

۷- مقابله با تفکر لیبرال دموکراسی غربی:

از روش های این چند سال اخیر برای فروپاشی از درون در نظام جمهوری اسلامی ایران ترویج تفکر لیبرالی و دموکراسی غربی بوده است.

- ۸- پیشبرد طرح های توسعه ای در مناطق محروم و مرزی
- ۹- تقویت نهادهای مردم نهاد بویژه هیئات مذهبی ، مساجد و حسینیه ها و تجمعات اسلامی
- ۱۰- همسان کردن ظرفیتهای سازمان های امنیتی کشور با ماهیت تهدیدات نرم:

- ۱۱- تلاش برای تحقق سند چشم انداز 20 ساله
- ۱۲- تلاش در جهت تبلیغات مناسب دینی و سیاسی
- ۱۳- تشکیل اتاق فکر و جذب نخبگان
- ۱۴- ایجاد شبکه های قوی اجتماعی ، فرهنگی ، مذهبی

۱۵- آسیب شناسی افزایش توزیع و مصرف مواد مخدر در ایران

از رویکرد امنیت ملی

۱۶- حمایت تقنینی ، نظارتی و اجرایی از توسعه زیرساختهای

جنگ رایانه ای

۱۷- آسیب شناسی پیامدهای اجتماعی جنگ اقتصادی

۱۸- قانونمند کردن مقابله با جرایم سایبری

- ▶ در زیرمجموعه تهدیدات نرم افزاری قرار می گیرد، عبارتند از:
- ▶ افزایش نشر بلوتوث های شخصی و خانوادگی
- ▶ افزایش انتشار بلوتوث های مستهجن و غیر اخلاقی؛
- ▶ گسترش شایعات براندازانه و یا تبلیغ علیه نظام
- ▶ گسترش وبلاگ های براندازانه؛
- ▶ گسترش هدفمند و روزافزون وبلاگ نویسی
- ▶ وبلاگ های ساختارشکن و برانداز که معمولاً به سادگی ایجاد شده و نیاز به تخصص بالای بلاگرها ندارد

- ۱۹- سازماندهی نصب دوربین های مدار بسته در نواحی جرم خیز
- ۲۰- مقابله با ایجاد و گسترش فرقه های ساختگی
- ۲۱- قانونمند کردن نظام جامع دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی

ایران

- ۲۲- مقابله با ایجاد و نشر شایعه های برانداز
- ۲۳- اجتناب از ارسال اطلاعات طبقه بندی شده در محیطهای سایبر

۲۴- تقویت قدرت نرم نیروهای مسلح

۲۵- آسیب شناسی بحران اقتصاد جهانی از رویکرد امنیت ملی

۲۶- آسیب شناسی ماهیت تهدیدهای فراروی نظام جمهوری

اسلامی ایران

۲۷- آسیب شناسی دورنمای مطالعات ادعایی آمریکا و تأثیر آن

بر ثبات امنیت اطلاعاتی، اجتماعی و اقتصادی کشور

▶ مهمترین تذکره:

از آنجا که همواره تهدیدات گوناگون علیه کشورها ، ایدئولوژی ها ، دولتها ، سازمانها و ... توسط مراکزی صورت می گیرد که دارای قدرت در ابعاد گوناگون باشد در ذیل ، به بررسی موضوع قدرت و ابعاد و اقسام آن می پردازیم.

▶ تهدیدات رابطه مستقیم با قدرت دارند . تهدیدات توسط کشورها و مجموعه هایی صورت می گیرد که قدرت داشته باشد . بدون قدرت هیچ کشوری نمی تواند در خارج از مرزهای خود و حتی در داخل کشور خود موثر باشد ، چه این تاثیرگذاری و نفوذ حق باشد یا نباشد . بنابراین در این قسمت به تعریف قدرت و ویژگیهای آن می پردازیم .

قدرت

قدرت:

قدرت ، توان تحمیل اراده بر طبیعت ، دیگران و خود است.

به بیان دیگر قدرت یعنی توانایی نفوذ در رفتار دیگران

برای گرفتن نتیجه مطلوب.

انقسام قدرت:

▶ پروفیسور «حمید مولانا» استاد دانشگاه امریکن – قدرت را به دو بخش تقسیم کرد:

قدرت ناملموس «نرم» کہ منابع آن دین، ارزش ها، باورها، ایدئولوژی و دانش هستند، و قدرت سخت یا ملموس کہ در مواردی چون منابع طبیعی، جمعیت، ثروت و ابزار نظامی و جنگی و غیره ریشه دارد. به اعتقاد مولانا، قدرت نرم زیربنای قدرت سخت بوده و ماهیت آن را مشخص می نماید.

(۱) قدرت سخت (HARD POWER) :

همان طور که از اسم آن می توان دریافت، ناظر بر قدرت نظامی و توان نظامی است. بنابراین موضوعی به نام «خشونت» عنصر اساسی آن است. از طریق اعمال قدرت سخت است که شخص یا کشور خاصی را «مجبور» به انجام دادن کاری می کنند. بنابراین قدرت سخت، «قهری» و «اجبار آمیز» است. این نوع قدرت معمولاً زمانی استفاده می شود که کشوری بخواهد کشور و سرزمینی دیگر را به تصرف خود در آورد .

۲) قدرت نیمه سخت (SEMI-HARD POWER) :

ساز و کار قدرت نیمه سخت از طریق «تشویق» و «تنبیه» است. حوزه ی کاری این نوع قدرت متنوع است و مشتمل بر حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و ... می شود. قدرت نیمه سخت در یک جمله عبارت است از توان بکارگیری عناصر سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، حتی دیپلماتیک بطور هوشمندانه جهت تحمیل اراده بر حریف و تاثیرگذاری بر رفتار او.

۳) قدرت نرم (SOFT POWER) :

قدرت نرم عبارت است از بکارگیری منابع نرم قدرت برای تاثیرگذاری بر دو حوزه ذهن (معرفت شناختی) و عاطفه (قلب ، محبت) که بیشتر ناظر بر ابعاد فرهنگی ، روانی و اطلاعاتی است.

عنصر اصلی در قدرت نرم " اقناع سازی " است . به سادگی روشن است که ابزارهای رسیدن به چنین هدفی در اولویت اول، رسانه های فرهنگی و اطلاعاتی است .

بنابراین می توان گفت قدرت نرم یعنی:

"قانع کردن" ← "جلب نظر" ← "تغییر ذائقه" ← "تغییر رفتار"

سطوح قدرت نرم

قدرت نرم از سه سطح تشکیل می‌شود:

الف) سطح راهبردی

ب) سطح میانی

ج) سطح تاکتیکی

الف) سطح راهبردی:

در سطح راهبردی که اولین سطح قدرت نرم است، قدرت متوجه رهبران و نخبگان یک کشور است و بالاترین سطح رویارویی قدرت نرم با تهدید نرم را شامل می‌شود. در این سطح، هدف افزایش قدرت، هنجارسازی خود و تضعیف قدرت حریف در صحنه بین‌المللی است و هدف حریف هم از تهدید نرم در این سطح، اولاً شناسایی نخبگان و رهبران فکری جامعه و ثانیاً ارباب و تأثیرگذاری در آنها است.

(ب) سطوح میانی:

این سطح از قدرت نرم منحصراً به مردم و قدرت ملی تکیه دارد و از فرهنگ عامه متأثر می‌شود. در این سطح، افکار عامه از تصمیمات نخبگان و رهبران جامعه حمایت می‌کند و به آنها مشروعیت می‌بخشد. در مقابل، هدف تهدید نرم در این سطح، ایجاد شکاف میان نخبگان سیاسی و فرهنگی و آحاد عمومی جامعه است. یعنی می‌خواهند مردم را از یک جماعت همراه تبدیل به جماعتی بی‌تفاوت، معارض و مخالف کنند و برای رسیدن به این هدف از ابزارهایی مثل تشویق به نافرمانی مدنی استفاده می‌کند.

ج) سطح تاکتیکی:

این سطح از رویارویی قدرت نرم در سطح نیروهای مسلح و مدافعین نظام صورت می‌گیرد .

تذکر :

هدف این سه سطح از قدرت نرم باید توأمان و همراه هم مورد توجه قرار گیرد و سعی شود در هر سه سطح قدرت نرم جامعه افزایش پیدا کند تا بتواند در مقابل تهدیدات نرم مؤثر واقع شود.

منابع قدرت:

- ▶ منابع قدرت با توجه به نوع قدرت (سخت ، نیمه سخت و نرم) و با توجه به نوع نگاه و جهانیابی هر یک از قدرتهای مورد نظر متفاوت می باشد.
- ▶ منابع قدرت سخت معمولاً عبارت است از:
  - جغرافیای طبیعت کشور ، ثروت یا اقتصاد ، جمعیت و قدرت نظامی.
- ▶ منابع قدرت نیمه سخت عبارتند از:
  - توانایی دیپلماتیک ، تشکیل گروههای بین المللی و منطقه ای ، وابستگی به مراکز اقتصادی جهان و همچنین وابستگی به مجامع جهانی و منطقه ای (ناتو ، شورای امنیت ، بانک جهانی و...)
- ▶ و منابع قدرت نرم عبارت است از:
  - دین و مذهب ، ایدئولوژی ، وحدت و انسجام ملی ، اقتدار ملی ، رهبری ، مشارکت مردمی ، نوع حکومت و ...

نقش قدرت در امنیت داخلی :

نقش قدرت در امنیت داخلی را از لحاظ شدت تاثیرگذاری

می‌توان به دو دسته تقسیم کرد :

۱- امنیت از طریق قدرت سخت

۲- امنیت از طریق قدرت نرم

۱- امنیت از طریق قدرت سخت

امنیتی که از طریق بکارگیری ابزار و امکانات سخت افزارانه همچون ، نیروهای نظامی ، سلاح و ادوات جنگی برقرار گردد امنیت سخت نامیده می شود .

۲- امنیت از طریق قدرت نرم

امنیت نرم به حالتی گفته می شود که نظام حاکم با استفاده از امکانات و قدرت نرم همچون ، ایمان و تعهدات مذهبی ، وحدت و یکپارچگی و انسجام ملی ، قدرت رهبری الهی و مردمی ، ایجاد شرایط مشارکت عمومی مردم در قدرت و یا سرنوشت خویش در داخل کشور برقرار می کند .

جنگ

جنگ:

جنگ در یک نگاه «مبارزه مسلحانه بین کشورها» و در نگاه دیگر «آزمودن نیرو با استفاده از اسلحه بین ملت ها و گروه های رقیب» را گویند.

اما با بررسی نظریه های دیگر بویژه نظریه های مربوط به قدرت در می یابیم که جنگ وسیعتر از برخورد نظامی تعریف می شود. به تعبیر دیگر «جنگ را تحمیل اراده خود بر دشمن» تعریف می کنند. که با این تعریف در واقع «جنگ ، برخورد اراده ها» است.

مائوتسه تونگ: «جنگ را برتری روانی توده ها و بسیج تمامی توان علیه دشمن تعریف می کند».

بنابراین جنگ «تحمیل اراده بر کشور هدف تعریف می گردد».

ابعاد جنگ :

**جنگ را می توان به لحاظ موضوع در ابعاد : فرهنگی ،
اقتصادی ، نظامی ، اجتماعی ، علمی و فنی ، سیاسی و
روانی تعریف نمود .**

انقسام جنگ:

جنگها از نظر طیف شناسی منازعات و بر اساس صلاحیت به سه دسته

تقسیم میشوند :

۱- جنگ سخت

۲- جنگ نیمه سخت

۳- جنگ نرم

۱- جنگ سخت (HARD WAR) :

نزاعی است که به شیوه نظامی و با هدف پیروزی از طریق اشغال و تصرف سرزمین دشمن صورت می‌گیرد.

۲- جنگ نیمه سخت (SEMI-HARD WAR) :

نزاعی است مربوط به عصر استعمار نو که در آن بجای تصرف سرزمین دشمن با قدرت نظامی ، به تصرف حکومت آن از طریق اقدامات سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی و در صورت نیاز اقدامات محدود سخت افزارانه و ایجاد حکومت دست نشانده در کشور هدف مبادرت می نمودند.

۳- جنگ نرم (SOFT POWER):

مجموعه اقدامات خصومت‌آمیز، تعمدی و برنامه‌ریزی شده است که موجب دگرگونی در هویت فرهنگی، «ارزش‌ها و نگرش‌های پایه و بنیادین» و القای ناکارآمدی مدل سیاسی مورد قبول مردم در یک نظام سیاسی می‌شود. این جنگ همه عرصه‌های اجتماعی یک نظام سیاسی را می‌تواند تحت تاثیر قرار دهد.

▶ به عبارت دیگر روشی برای جنگ و غلبه بر طرف مقابل بدون استفاده از زور نظامی اولیه و به صورت جذبی و اقناع است که با اقدام نرم افزارانه و روانی تلاش می‌کند حوزه افکار و باورهای جامعه را به منظور تحقق اهداف خود اشغال کند و سپس تغییر اساسی و ساختاری در جامعه هدف بر جای گذارد.

▶ برای جنگ نرم در علوم نظامی ، از واژه هایی مانند جنگ روانی یا عملیات روانی استفاده می شود و در علوم سیاسی می توان به واژه هایی چون براندازی نرم ، تهدید نرم ، انقلاب مخملین و اخیرا به واژه انقلاب رنگین اشاره کرد.

▶ این واژه در دهه های اخیر وارد ادبیات سیاسی کشورها شده است .

باید توجه داشت که قدرت نرم به دنبال بهره‌گیری از شیوه‌های عملیات روانی برای رسیدن به اهداف خود است که در این ارتباط عملیات روانی یکی از مولفه‌های قدرت نرم به شمار می‌رود که هم‌اکنون به‌طور جدی در عرصه‌های دانشگاهی، رسانه‌ای و سیاسی مطرح می‌باشد و برخی از مهمترین تاکتیکهای جنگ روانی را که در ابعاد رسانه‌ای جنگ نرم کاربرد دارد را می‌توان **سانسور ، تحریف ، ساختن یک یا چند دشمن فرضی ، پاره حقیقت‌گویی ، محک زدن ، ادعا به جای واقعیت ، شایعه ، اغراق ، تفرقه ، ترور شخصیت و غیره دانست.** در این میان جنگ نرم با هدف قرار دادن فکر و اندیشه ملت‌ها، نقش مهمی را در سست نمودن بنیان نگرش‌ها و اندیشه‌های فکری و فرهنگی جوامع ایفا می‌کند.

تغییر ساخت
نظام سیاسی

تغییر باورها و
اعتقادات

اهداف
جنگ نرم

تغییر رفتار و کردار

تغییر ارزش ها و
هنجارها

جنگ رایانه ای

مداخله
غیرخسونت آمیز

نفوذ در بدنه
حاکمیت

تشجیع و جذب
مخالفان حکومت

روش های

اعمال جنگ نرم

انقلاب های مخملی

عدم همکاری
با نظام
(داخلی و خارجی)

انجام عملیات
روانی

تبدیل کشور به
آندلس

ترویج لاابالگیری
دینی

سطوح جنگ نرم

۱- جنگ نرم در سطح استراتژیک

۲- جنگ نرم در سطح تاکتیکی

۳- جنگ نرم در سطح عموم برای تحکیم

سطوح جنگ نرم

۱- جنگ نرم استراتژیک:

این نوع جنگ شامل فعالیت های گسترده و بلند مدتی است که با توجه به نقاط آسیب پذیر سیاسی، اقتصادی، نظامی و اجتماعی، علیه بخش عمده و یا تمامی مردم یک جامعه به کار گرفته می شود. این امر باعث سستی عقاید و آرمان ها می شود و ملت ها را نسبت به فرهنگ و تمدن خود، به شک و تردید می اندازد و به عبارتی، اراده و روحیه آنها را خدشه دار می کند. در سطح استراتژیک، اقدام های روانی و تبلیغات زیرکانه می تواند به متلاشی شدن اتحادیه ها بیانجامد.

۲- جنگ نرم در سطح تاکتیکی:

جنگ نرم تاکتیکی علیه سربازان دشمن در میدان نبرد و همچنین علیه اتباع دولت مزبور صورت می گیرد. عملیات روانی در این حالت محلی بوده و هدف آن ، ضعیف کردن مقاومت نیروهای دشمن و یا فرا خواندن مردم به همکاری با قوای در حال پیشرفت و همچنین ایجاد مانع در راه تلاش های جنگی دشمن است. هدف اصلی جنگ نرم تاکتیکی ، در هم شکستن نیروهای نظامی شرکت کننده در جنگ و عناصر پشتیبانی کننده آنهاست.

۳- جنگ نرم برای تحکیم:

این نوع جنگ به منظور افزایش همکاری مردم غیر نظامی در سرزمین خودی صورت می پذیرد. هدف نهایی از طراحی و اجرای جنگ روانی تحکیمی، پیروزی در جنگ، برقراری صلح و حفظ پیروزی است. در این نوع جنگ نرم، مجریان فعالیت های خود را به جلب اعتماد و حمایت مردم و همچنین ارائه آموزش های لازم به آنان به منظور افزایش آگاهی و شناخت نسبت به دسیسه های دشمن و ایستادگی در برابر شایعات و اکاذیب معطوف می دارند. در این زمینه، رهبران و سیاستمداران محبوب می توانند نقش محوری را ایفا کنند.

چند تفاوت مهم در جنگ سخت و جنگ نرم

- ۱- جنگ سخت عمدتاً در بعد نظامی رخ می دهد در حالی که جنگ نرم در همه ابعاد زندگی بشر است (فرهنگی ، اجتماعی ، اقتصادی ، سیاسی ، نظامی و ...)
- ۲- جنگ سخت در مناطق مشخص مرزی اتفاق می افتد در حالیکه جنگ نرم در همه نقاط کشور و در تمام خانه ها رخ می دهد.
- ۳- هدف در جنگ سخت تصرف است در حالیکه در جنگ نرم هدف همراه کردن ، اقناع کردن و جذب کردن است.
- ۴- مهمترین عنصر در جنگ سخت "خشونت" اما در جنگ نرم "اقناع سازی" است.
- ۵- کشته در جنگ سخت شهید و در جنگ نرم منفور است .
- ۶- جنگ سخت موجب وحدت و انسجام ملی و جنگ نرم موجب تفرقه و ایجاد اختلاف است.

اهداف اجرایی از جنگ نرم

عملیات نرم عبارت است از تلاش برای تأثیرگذاری بر افکار، احساسات و تمایلات گروه های دوست، دشمن یا بی طرف می توان تا حدودی به برخی از مهمترین اهداف جنگ نرم اشاره کرد:

۱- تأثیرگذاری شدید بر افکار عمومی جامعه مورد هدف، از راه طرح جنگ نرم و با ابزار خبر و اطلاع رسانی هدفمند و کنترل شده که نظام سلطه همواره از این روش برای پیشبرد اهداف خود سود جسته است و البته موفقیت هایی هم در این زمینه داشته است.

۲- ترساندن از مرگ یا فقر یا قدرت خارجی سرکوبگر و پس از آن دعوت به تسلیم از راه پخش شایعات و دامن زدن به آن برای ایجاد جو بی اعتمادی و ناامنی روانی.

۳- اختلاف افکنی در صفوف مردم و برانگیختن اختلاف میان مقام های نظامی و سیاسی کشور مورد نظر در راستای تجزیه سیاسی کشور.

۴- اشاعه بذر یأس و نومیدی در میان مردم و بویژه نسل جوان به منظور بی تفاوت کردن آنها نسبت به کشور خود و تحولات احتمالی آتی.

۵- کاهش روحیه و کارآیی رزمی

۶- ایجاد اختلال در سامانه های کنترلی و ارتباطی کشور هدف.

۷- تبلیغات سیاه (با هدف براندازی و آشوب) به وسیله شایعه پراکنی، پخش تصاویر مستهجن، جوسازی از راه پخش شب نامه‌ها و...

۸- تقویت نارضایتی های ملت به دلیل مسائل مذهبی، قومی، سیاسی و اجتماعی نسبت به دولت خود به طوری که در مواقع حساس این نارضایتی ها زمینه تجزیه کشور را فراهم کند.

۹- تلاش برای بحرانی و حاد نشان دادن اوضاع کشور از راه ارائه اخبار تحلیل های نادرست.

دفاع

(آفند و پدافند)

پدافند

► تعریف پدافند:

► هر گونه عملی که با استفاده از وسایل و امکانات موجود به منظور جلوگیری و مقاومت در مقابل پیشروی دشمن و انهدام نیروهای تک و رد دشمن انجام می شود را پدافند گویند و یا به عبارت بهتر هر گونه عملیاتی که در آن درجه ای از پایداری دیده شود را پدافند گویند. (منظور از پدافند ؛ بدست آوردن شرایط مناسب تر جهت عملیات آفندی ، صرفه جویی قوا در یک منطقه بمنظور بکار بردن نیروهای کافی در جای دیگر ، انهدام یا به دام انداختن نیروهای دشمن ، کم کردن مقدرات و امکانات عملیات آفندی دشمن ، جلوگیری از ورود دشمن به یک منطقه حیاتی ، انهدام منابع حیاتی دشمن ، منحرف کردن توجه دشمن)

تعریف پدافند غیرعامل :

تعریف لغوی آن، این است که پدافند یک کلمه فارسی است که «پد» یعنی «ضد» و «آفند» یعنی «حمله» و غیرعامل هم یعنی بدون استفاده از سلاح. درواقع یعنی نوعی از دفاع که در آن سلاح استفاده نمی شود.

اما در تعریف مفهومی، طبق مصوبه هیئت دولت جمهوری اسلامی، پدافند غیر عامل به مجموعه اقداماتی گفته می شود که بکارگیری آنها بدون استفاده از سلاح و تجهیزات نظامی باعث کاهش آسیب پذیری ها و افزایش پایداری ها در برابر تهدیدات شود.

▶ طبق تعریف مجمع تشخیص مصلحت نظام ، **پدافند غیرعامل** مجموعه اقدامات و تدابیری است که بکارگیری آنها باعث کاهش آسیب پذیری، افزایش پایداری ملی، تولید بازدارندگی، تسهیل مدیریت بحران و تداوم خدمات ضروری کشور در برابر تهدیدات و خطرات نظامی دشمن می گردد.

▶ **اهداف پدافند غیرعامل :**

- ۱- تولید بازدارندگی
- ۲- کاهش آسیب پذیری
- ۳- افزایش پایداری ملی
- ۴- تسهیل مدیریت بحران
- ۵- تداوم خدمات ضروری

▶ در جنگ سخت هر اقدام غیر مسلحانه‌ای که موجب کاهش آسیب پذیری نیروی انسانی، ساختمان‌ها، تاسیسات، تجهیزات، اسناد و شریان‌های کشور در مقابل عملیات خصمانه و مخرب دشمن گردد، **پدافند غیرعامل** خوانده می‌شود.

پدافند غیرعامل در جنگ نرم و فرهنگی :

با توجه به اینکه اکنون جنگ نرم به عنوان آلترناتیو واقعی جنگهای کلاسیک و نظامی مورد استفاده دول متخاصم قرار می گیرد و از طرفی جنگ نرم کلیه مولفه های یک جنگ تمام عیار سیاسی ، فرهنگی ، اقتصادی و اجتماعی را برای شکست دادن دشمن داراست و از ابزاری چون ماهواره ها ، سایت ها ، رسانه های تبلیغی ، عملیات روانی ، فیلمها ، ادبیات و... به عنوان ابزار مورد استفاده قرار می دهد و از سوی دیگر عوارض و پیامدهای ناشی از جنگ نرم ، صدها برابر جنگ سخت می باشد که بر روی باورهای عمومی هدف گذاری شده و حتی این عوارض پس از فروکش کردن جنگ نرم نیز در افکار عمومی باقی می ماند ، اقدامات و پدافند در مقابل این تهاجم انکار ناپذیر است.

بنابراین پدافند غیرعامل جنگ نرم عبارت است از اقداماتی که موجب کاهش صدمات و شکافها در باورها ، اعتقادات و اندیشه افراد جامعه در حین جنگ و پس از آن می گردد.

به عبارت بهتر در **پدافند غیر عامل** فرهنگی ، سلسله اقداماتی صورت می گیرد که ما با استفاده از ظرفیت های فرهنگی جامعه به مقابله با تهدیدات دشمن پردازیم . در تعریفی دیگر در پدافند غیر عامل فرهنگی تمامی امکانات فرهنگی شامل مولفه های تنوعات فرهنگی ، هنر ، ادبیات ، دین ، فیلم و سینما ، مد ، صنایع دستی و فرهنگی ، روشنفکری ، موسیقی ، نشاط و تفریح و سرگرمی و نظیر آنان برای مقابله با تهدیدات دشمن در فضای فرهنگی به کار گرفته می شود و تلاش خواهد شد تا سلسله اقدامات اقناعی بر پایه باورهای موجود در جامعه صورت گیرد تا دشمن نتواند بر جامعه نگاه پذیرش شکست و ضعف را بقبولاند.

اقدامات آفندی نرم دشمن :

در رسانه ها ، سینما ، شکل های غیر دولتی و یا حتی در صنعت گردشگری و یا فریب در پوشش نخبگان ، جلسات محفلی ، منازعات قومی و یا ... در این مجال و در قالب یک مقاله امکان تبیین دقیق این بحث نمی باشد و می تواند راه گشایی برای پژوهش های دیگر تلقی گردد. پدافند عامل فرهنگی (اقدامات مهاجم) بازی های رایانه ای و هدفمند شکل سازی غیر دولتی ایجاد شایعات و فضای بد بینی ایجاد گروه های التقاطی و منحرف دینی و اخلاقی رسانه ها و القاء اخبار جهت دار ایجاد منازعات قومی روزنامه های زرد ایجاد و ترویج مدهای خارج از عرف در سطح جامعه موسیقی های مبتذل و تحرک کننده توام با اشعار القایی شتشی مغزی نخبگان جلسات محفلی ورود افراد مسئله دار تحت پوشش توریست و گردشگر فیلم های سینمایی ضد فرهنگی ترویج سرگرمی های غیر عرفی و ضد فرهنگی ترویج ادبیات مبتذل در آثار هنری به وجود آوردن انحراف در نخبگان و خواص و غیر شفاف کردن محیط و غبار آلوده کردن آن با نگاهی به جدل فوق می توان به اولویت های مهاجم فرهنگی پی برد.

ادامه اقدامات دشمن...

آنان با هدف گذاری اقشار مختلف به ویژه جوانان در صدد تلاش بر روی علاقمندی های آنان در کشورهای مورد حمله می باشند و دقیقا بر اساس بسته ای که در آن محدودیت های فرهنگی و باورها و ارزشهای آنان لحاظ شده قصد القاء ناکآرمدی و گسترش ابتذال و فروپاشی را دنبال می نمایند. روش هایی نظیر تحریف واقعیت، ناامنی، ایجاد تعارض، اعتبار بخشی کاذب، تهدید و تطمیع، گسترش فحشا، ارایه نظر به جای بیان حقیقت، جو سازی، شایعه، سانسور، توجیه کردن، القای یاس و ناامیدی، دروغ، تنش و التهاب، مظلوم نمایی، جعل خبر، تضعیف روحیه، جاسوسی، ایجاد ترس، تجاهل عمدی، استفاده از فساد و... از ابزارهای رایج این اقدامات دشمن می باشد. به عنوان آخرین نمونه می توان به تولید بازی های رایانه ای اسلام ستیز در اتریش و برخی دیگر از کشورهای اروپایی اشاره کرد که در آن به صراحت فرد بازیگر در حال مبارزه با مظاهر اسلامی است که به شکل عناصر شیطانی در قالب پویا نمایی و تصاویر دیجیتالی طراحی شده است.

برخی اقدامات پدافند غیر عامل خودی :

پدافند غیر عامل فرهنگی (اقدامات دفاعی) تولید بازی های رایانه ای با تاکید بر باورهای بومی و ملی و ارزشی جامعه با توجه به مخاطب پسند بودن آن ایجاد شکل های غیر دولتی و مردم نهاد با نظارت های دقیق و ارایه برنامه و حمایت های مادی و معنوی از آنان ارایه اطلاعات درست توسط رسانه ها به بدنه جامعه برخورد قاطع با منحرفان دینی و گروهکی و در عین حال شفافیت در ارایه اطلاعات و اخبار قابل نشر به سطح جامعه از اقدامات این گروه های التقاطی ایجاد اعتماد و حس مشارکت در رسانه ها و مخاطبین رشد و تقویت باورهای بومی – قومی با رویکرد ملی تقویت اصطلاحا روزنامه های سفید و سالم خبری راه اندازی خانه مد به منظور ایجاد و نظارت بر مدهای ملی و مذهبی و ترویج آنان با رویکرد مخاطب محوری تقویت خوانندگان بومی و جوان و تشویق آنان به ارایه موسیقی هایی که موجبات وحدت و انسجام و در عین حال شاد بودن را در جامعه فراهم نمایند.

ادامه اقدامات خودی ...

**جذب حداکثری نخبگان و دفع حداقلی آنان با به کارگیری در مشاغل حساس ،
مدیریتی ، نظارتی و ... و اعتماد به نسل جوان ، جویای نام و پویای کشور
اشرافیت اطلاعاتی از طریق نیروهای زبده اطلاعات فرهنگی ایجاد جدایت های
بیشتر در صنعت توریست و حمایت از آن و در عین حال نظارت و اشرافیت
اطلاعاتی تولید سینمایی مخاطب محور ، غیر گیشه ای ، ملی و مذهبی با توجه به
تغییرات فرهنگی کشور تولید سرگرمی های ملی و مذهبی و نظارت بر توجه به
خطوط قرمز و در عین حال مخاطب محور بودن تشویق هنرمندان و نویسندگانی
که به تولید ادبیات محتوایی و هنری بومی / ملی و مذهبی مخاطب محور می
پردازند. ارتقاء سطح بصیرت سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی در میان نخبگان ،
خواس و اندیشمندان حوزه و دانشگاه در تمامی موارد فوق نقش حضور و
همراهی شهروندان و مردم کاملا ملموس است چراکه ادبیات جنگ نرم عملا در
حوزه مردمی تعریف می شود .**

۲۰ پیشنهاد راهبردی :

- ۱- ارتقاء سطح آموزش های تخصصی فرهنگی ویژه نخبگان و راهبران جامعه
- ۲- بازنگری در نظام رسانه ای کشور با رویکرد فرهنگی و اجتماعی
- ۳- ایجاد و ارتقاء میزان اعتماد و مشارکت افراد اثرگذار در جامعه در برنامه های فرهنگی و اجتماعی
- ۴- ایجاد خانه هایی نظیر مد، فرهنگ، ملیت و ... از طریق تشکل های غیر دولتی
- ۵- ایجاد بستر مناسب نقد و انتقادهای سازنده و ارایه آموزش های نقادی در سطح جامعه
- ۶- درک توانایی تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطاتی برای آحاد جامعه بالاخص نخبگان و راهبران
- ۷- تغییر استراتژیک نگاه مولد بودن به جای مقلد بودن در حوزه فرهنگی و اجتماعی
- ۸- تقویت اعتماد مردمی به سیستم های نظارتی و افزایش اشرافیت اطلاعاتی در حوزه فرهنگی و اجتماعی
- ۹- ارایه اطلاعات درست و صحیح و نشر متناسب با ظرفیت ها و قابلیت های جامعه از طریق رسانه های مستقل
- ۱۰- تکیه بر دال های هویت ساز ملی و مذهبی و جلوگیری از بهره گیری حریف از تاکتیک صندلی خالی فرهنگی

- ۱۱- تقویت باورهای اخلاقی با تکیه بر ارزش های اصیل ایرانی و اسلامی با بهره گیری از فن آوری اطلاعات
- ۱۲- افزایش راه های ارتباطی مردم با حاکمیت از طریق شکل های غیر دولتی
- ۱۳- تقویت روحیه انسجام و همسویی و هماهنگی در امور فرهنگی ، اجتماعی
- ۱۴- توجه ویژه به نقش جوانان و نوجوانان به عنوان آینده سازان جامعه
- ۱۵- نشر و گسترش فرهنگ و معارف اصیل اسلامی با اتخاذ شیوه ها و برنامه های متنوع و متناسب با نیاز اقشار
- ۱۶- اصلاح ساختار نظام اداری کشور ، گزینش نیروهای متعهد و متخصص جوان
- ۱۷- پرهیز از افراطی گرایی فرهنگی و اجتماعی در برنامه های موضوعه
- ۱۸- آشنا کردن جوانان با دین اسلام و تعالیم ارزشمند آن
- ۱۹- فراهم کردن امکانات رفاهی ، ورزشی و فرهنگی و هنری برای اوقات فراغت جوانان با رویکرد ملی و مذهبی
- ۲۰- حمایت از تولیدات هنری و ادبیات ملی و مذهبی با بهره گیری از تمامی مولفه های قدرت نرم ملی

راهبردهای مقابله با تهدیدات

معمولا راهبردهای مقابله با تهدیدات شامل دو اقدام ذیل خواهد بود:

الف- سخت (نظامی- سخت افزارانه -با سلاح)
ب- هوشمند (نیمه سخت)

عامل (حمله نظامی)

۱- آفند

الف- سخت (غیرنظامی - حمله بدون سلاح)
ب- هوشمند (نیمه سخت)
ج- نرم (فرهنگي همراه با اقناع سازی)

غیرعامل (حمله غیرنظامی)

الف- سخت (نظامی ، سلاح ، تجهیزات)
ب- هوشمند (نیمه سخت)

الف- عامل

۲- پدافند

الف- سخت (مهندسی ، تکنولوژیکی ، IT)
ب- هوشمند (نیمه سخت)
ج- نرم (استفاده از منابع نرم قدرت ، امنیت نرم)

ب- غیرعامل

۱- آفند

عامل (نظامی- سخت افزارانه - هجوم - حمله با سلاح)

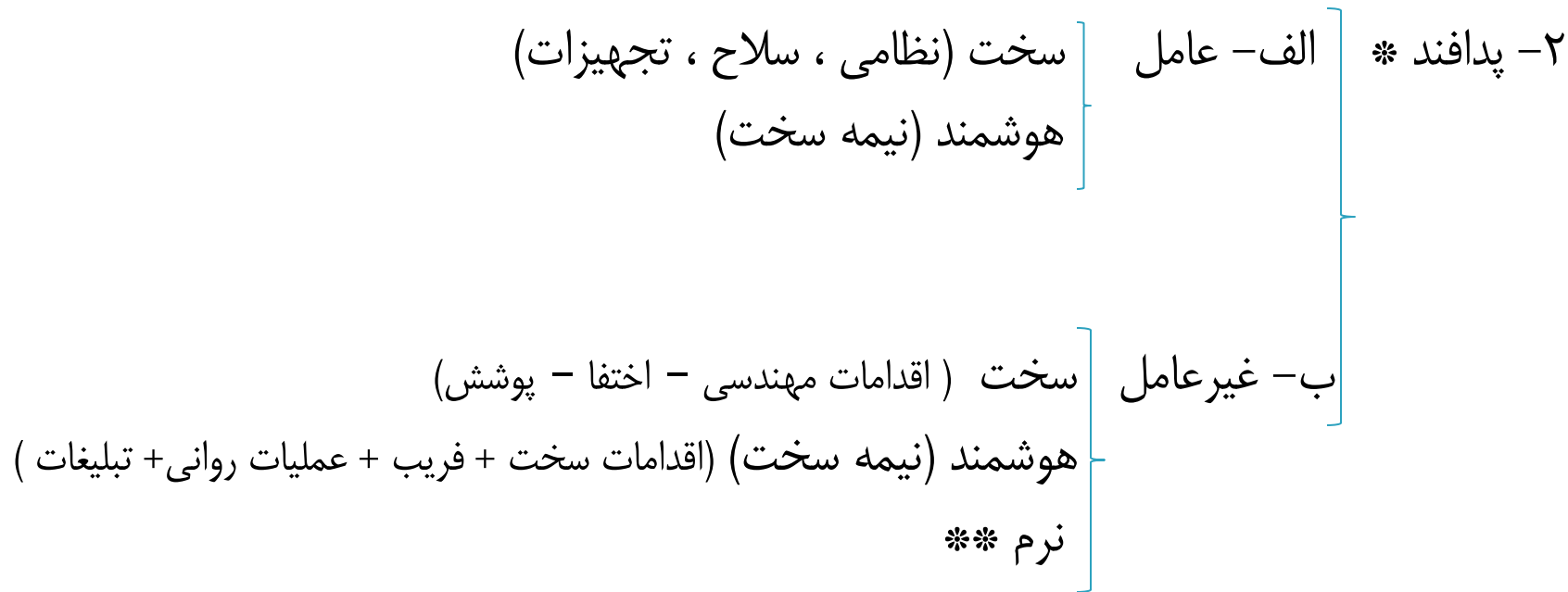
الف- سخت (نظامی- سخت افزارانه - با سلاح)
ب- هوشمند (نیمه سخت) (اقدامات سخت به همراه عملیات روانی ، تبلیغات ، فریب و...)

غیرعامل (غیرنظامی- حمله بدون سلاح)

الف- هوشمند (نیمه سخت) (اقدامات محدود نظامی + عملیات سیاسی + اجتماعی + اقتصادی + فرهنگی)
ب- نرم (فرهنگی همراه با اقناع سازی) *

* ایجاد رخنه در اتحاد مردم و حاکمیت- مردم و مردم (قومی، مذهبی، سیاسی، اجتماعی)

انتشار شایعه ، عملیات روانی ، جنگ رسانه ای ، تحریم های اقتصادی ، بلوک بندی های سیاسی ، دامن زدن به مسائل اجتماعی ، (اعتیاد و مواد مخدر، مشروبات الکلی ، فساد اخلاقی ، فروپاشی خانواده) ، نافرمانی مدنی ، براندازی رنگی

* پد به معنای دفاع و آفند به معنای تهاجم ، حمله و هجوم . پدافند یعنی دفاع در مقابل هجوم

** وحدت و انسجام ملی - ولایت پذیری - دین باوری - تقویت روحیه ایثارگری و شهادت طلبی و

...